

ACERS I EINES D'ACER

de la casa Sanderson Bros & Newbould Ltd., de Sheffield

Compressors d'aire i **Bombes de buit**

de la casa R. Planche & Co., de Villefranche s/ Saône

CIMENT REFRACTARI "HYTEMPITE"
QUIGLEY A PROVA D'ÀCIDS
SOLUCIONS QUIGLEY TRIPLE-A, anticorrosives
de la casa Quigley Turnace Specialities Co. Inc. de Nova York

Especialitats industrials : Maquinària en general

Fil d'E. Bruguera

RIERETA, 28

Tel. A. 3772

BARCELONA

MATERIALS HIDRÀULICS

GRIFFI, S. A.

CAPITAL SOCIAL: 3.000.000 DE PESSETES

FABRICACIÓ EXCLUSIVA DE CEMENTS BLANCS D'ALTA QUALITAT
VILANOVA I GELTRÚ

G R I F F I
P O R T L A N D
B L A N C A R -
T I F I C I A L

■
Insubstituïble
per a pedra artí-
ficial, marbres
artificials, es-
tucs d'imitació
a pedra, etc.,
alta resistència
inicial, gran du-
resa, possible
pulimentació,
etc.

Estatueta que figurà en el Stand de la Companyia a l'Exposició de Madrid, 1927, feta de ciment de la Societat que obtingué, amb els seus productes, Gran Premi i Medalla d'Or

G R I F F I
B L A N C
N A T U R A L

■
G R I F F I
E X T R A
B L A N C

■
Ambdós, de pre-
sa lenta i endu-
riment ràpid,
fan obtenir mo-
saics que no es
clivellen.

Model dels gerros instal·lats en "Els Vivers", de València, tallats per En Pau Hernández i fets amb ciment blanc de "Materials Hidràulics Griffi"

Casa los socis-cap a fisada ponchuda
Dins lo fons de mon cor tristament barro-
[lhats.

Me rememori aquí la drola tan aimada,
Quela que me bandèt sa boca perfumada
A l'arsín de Juli coma un prèsec daurat;

Voli mai que jamai tot l'amor, mia,
Coma s'avía beugut per escantir ma fria
Amb lo poton del vin que m'ha caravirat.

JULIAN GALERY

AUVERNHAT

LA FINADA

Al Mestre Antonin Perbosc.

Tremol dels blats, cansons dels grelhs,
frescum de l'alba, sorga clara,
raior dels estivals solelhs,

sangluts d'ivern, jovenssa cara,
venetz de vostre mescladís
encantar mas trobas novelas,
e, coma Mars que respelís,
reirai al mech de mas gramelas.

Me sovene del pastorel
a la mina escarabelhada
qu'amagava dins un capel
las pomas per fa la finada
dins la granja, jos l'escamel.
Pauras pomas totas panadas,
a plec de cais e sens cotel,
qu'aviatz bon gost a las velhadas!

Perbosc, mestre al cor aut e blos,
de ma frucha jol fen pinhada
aquesta troba aurà per vós
gost e sentors ven de l'arada.
Pièis, de lai lenc, fier escolan,
jos l'alén de la gleba sana,
sul rufe aglientier de mon camp
empelarai roza occitana.

BENEZET VIDAL
AUVERNHAT

AI VIST UNA FADA SUS PORT-CROS

Ai vist una fada sus Port-Cros...

Raibava, l'ama trebolada,
un gabian prenia sa volada,
zonzonejava un tavan ros,
e de la veire n'ere urós,
la genta fada de Port-Cros.

Saria reína de mas pensadas,
s'èrem au temps dels trobadors.
Long la mar de treballadors.
Chanton; luzís un clar de luna,
e ièu, pensatiu, sabe qu'una
saria dona de mas pensadas.

L'amaria de dela lo cros
la bruna fada de Port-Cros.

GASCONHA

M. CAMELAT, és un dels nostres mestres incontestats. Ha publicat un poema en tres cants: «Belina», que és una molt bella obra, d'un ritme tot particular, i «Morta e viva», a guisa de llegenda dels segles de la Gascunya. En Camelat és, també, un prosaire saborós. Dirigeix una revista: «Los Reclames». Aquestes obres són poc conegudes fora de la Gascunya. Els mètodes gràfics emprats pels escriptors gascons fins a aquests darrers anys, i el vocabulari difícil del gascò, n'han allunyat molts de lectors. Aquest any l'«Editorial Occitan» publicarà l'edició definitiva de «Belina», transcrita ja a una grafia reformada per un deixeble de Camelat, En J. Bozet.

J. BOZET, jove professor agregat, deixeble del professor de llengües romàniques de la Universitat de Bordeus, N'Eduard Bourciès. Filòleg, gramàtic, prepara una «Gramàtica històrica del gascò». Ha fixat les bases de la reforma gràfica gascona. Excel·lent poeta. Obres inèdites.

SIMIN PALAY, excel·lent poeta, germà de lluita d'En Camelat. Autor còmic, periodista, orador. Com a poeta ha publicat diversos reculls, el principal dels quals és «Case», on canta la llar.

ADRIAN BIBES, un dels més joves. No ha publicat encara els seus poemes.

CARLES DERENNES, autor francès, poeta i novel·lista ben conegut. Ha tornat a la llengua occitana tot publicant un recull de versos inèdits editats per l'«Editorial Occitan»: «Romivatge».

MARIA CARLOTA LAMORE, jove poetessa. No ha recullit encara les seves obres.

ISMAEL GIRARD, vostre servidor, home d'acció!... (¡Ai las!).

FERRAN SARRAN, autor dramàtic de gran valor. Poeta i prosista.

MIQUEU CAMELAT
GASCON

BELINA
(CANT PRIMER)

—«En Seteme s'arriba a crobi-s lo banhèu
E que-t desbelhes embarrada
E per la blanca caperada
Coma l'an on bohè sos picos la gran nèu.
Que debaravan las pelaucas
Do cèu moret com plumas d'aucas,
Lo caddet d'Arroia que voló ha deu hort,
E trufa's de la balaguèra
Qui no s'ei morta de sequèra.
E lo dia prumè, las planhensas d'u cor
De coma en coma qu'arronavan
E maus-anoncis qu'eus mandavan:
—«Majorau, los brumalhs que s'apodjan,
[negrós.
E Marmurè qu'a leda cara.
Lo to'scabot lèu, lèu, debara».
—«Debarar quoand sos monts a pichat drin
[d'arrós?
Qu'arrideren per la Gasconha!
Au Diu-me-dau qu'en ei vergonha!»
E lo dia segon aquet cor de jemí:
—«Los tras que-s són crobits.
Se t'aimas tu, solet debara.»
Lo caddet d'Arroia, mesprezós qu'eu bomí:
«Las arredits, de nèu gohidas,
Que traucaran dab mei de hidas.»
Peus turons que bramavan las baquetas:
[«Ma, ma.»
Brostan arrams e no ierbeta;

Horrupan nèu au loc d'aigueta.
—«Hei, baquetas, qu'ei dit, n'ei pas temps
[de bramar
Pusque s'ahiscan a la tuma
D'ara en adès sorelh e bruma.
—E, paí, hèi,—sa digó lo mainatge en plo-
[ran,
Vets lo taure que s'arretira.
—«Care-t, pegot, e vira, vira?»
Qu'eran totes aquíu lo cot long e l'oeilh gran
E l'esquírola que sonava
Lo tauregat que s'en anava.
Peus turons que belavan las aulhas: «Bè, bè».
Perperejan debat la blanca
Lo mus e la tripa dens la hanca.
—«Hei, aulhetas, lo sòu, l'arruhèca escobè.
Se l'arc deu brespe e-s tan lahora,
De tot danjè qu'ei lo cap hora...»
Dab la noèit aus braguès candelós que-s
[penon,
E los belets e las bramadas
Que s'responen dens las nevadas.
Mes lo dia trezau, nada vots no'ntenon,
Debat las plojas qui honivan,
Borrombejan las lits bronivan.
Dab u tau timestat lo caddet s'apodjè
Tot en planhent: «A mia ajuda,
Nada amna viva n'ei venguda.»
A cardadas, la nèu pla mei qu'ets se bodjè,
Qu'eus dè sòn manto per estrena
E qu'eus drabè dens sa cadena.»
—«Lo mainat qu'ém hè dou. L'atenhon viu
[o mort,
E lo bèstia per las marrigas
Esbrostilhava mosarrigas?»

—«Praubineta, a la prima, aplegats en u
[gorc
Dens l'osigalha a bets echamis,
Que farfolhavan los aujamis.
Dab lo hilh aubardat sus l'espalla, ajulhat
L'omi que s'era. A l'auta vita,
Partit sense aiga benadita.»

AU SACRAT ACÈS DE CAZA MIA...

Au sacrat acès de caza mia,
Quoan poderei donc pauza-m per aquíu
E condá quin l'ora a l'ora s'amia?
Chic m'ei u sarrot e que soi boquíu.

Quina vita atau. Dosa coma la mauva
O tau com la bresca ei bona au chuca.
Juste desbelha-s quoan blanqueja l'auca,
Quoan lo pot carrinca u cacarraca.

Dens la corta noèit ne guèus ne cabèca.
Acíu au tuco, drin au cara-so,
Be la lhebàri, demora chens pèca,
E qu'en dizeren: «La bèra maizó.»

Que sei on cauzi-m peiras cantonairas
E peiras de talh ta-u gran portale:
Ostau deu me rèbe, acíu que t'ennairas,
Se t'ei saunejat, qu'és on te calè.

Calhaus escarpats ligats dab cauzia,
E murs, autant com la nevada, blancs:

Se n'i toca, no, lo hum, d'arrozia,
Qu'i trepan los hilhs e briga pè-chans.

Lo dia, aus costès, qu'ei l'aubèralèra,
E deus auzerots qu'ei lo riu-chiu-chiu;
Lo sé, deus lugrans qu'ei l'esbarrisclèra:
Tostemps lo solàs, jamei lo pochü.

B'i podoi gaudi-m tan qui s'adromiva
Lo nen roge e fresc dab lo punt barrat.
Quoan sus la machèra u plo s'enluziva,
Potoan-lo qu'eu dic: «¡Bah, praube pa-
[rrat!]

Qu'abí bèt cazau e vaca seguida,
Dinès au turet, enta perlonga-i
Dias maridan-se aus dias, bahida
Tots empoiarnits de pats e de gai;

Mes, daban deus celhs, la vista nublada
Com s'eri a goardà la blau deus pics,
Que m'ei escadut la maizó brulada
Qui s'esdarroquè cop sec, los amics...

Dens BELINA, Camèlat emplèga, au cop, per l'efeit poètic, la rima e un ritme particulier que tenc de la prozodia latina.

JAN BOZET
GASCON

LOS MES CELHS DE MAINATGE

¿On èt dats los mes celhs de mainatge? ¿on
[èt dats?

Cap a l'espaci inconegut tot alandats,
qu'èrat lo clá miralh d'ua amna tota nava
on dab amó lo cèu medech se miralhava.

Las candas flos de la mia amna au so Prim-
[temps
qu'arrajavan la lo claró de tots estrems,
e de roza, de blanc e d'azú qu'es vestiva
tot so qui aus mes oelhós de nen e-s auheriva.

Las cauzas, enta jo sens nom coma sens leis,
que prenén forma e vita au grat deus mes
[soneis.

¡O joentut benadita! è l'uroza inhorensa
qui sap tirá plazé de la sola apariensa.

Dens la bruma daurada au so morent d'estiu,
ta-pla qu'aparèchen au me oelh pensatiu
palais meravilhós com no n'i a qu'em los
[condes,
o navius navegan de cap a d'autes mondes!

jo bèth tropèth d'anhets qui s'esbarrin dílhèu
de la prada deus monts a la prada deu cèu!

Dens las ombras deu bosc, entre las enra-
[madas,
que vedí clarejà la rauba de las hadas...

E sus la tor d'u vielh casteth, qu'eri segú
d'avè vist se pausà mantu cop l'auzeth blu...

Las floretas deu prat dab gestes de princessas
qu'entretievan l'airet de gais e de tristesas...

Per tres camis tau cèu jo que podí partí:
per lo pont mirgalhat de l'arc de Sent-Martí,
per l'escalè grandós de la montanha blau
o lo bresó daurat deu crehent de la lua...

Mes ¡malaia! u ventàs herotge qu'a honit
cap-bat los mes soneis ta berois de mainatge.

L'auzet blu, deu casteth en roeina qu'ei partit,
los mes navius permé deu port qu'an heit
[naufratge.

Dens las ombras deu bosc no vei mei herums
è-n la prada deu cèu, mei que l'ombra deus
[crums,
è-nta atenhe l'azú no sei mei d'auta via.

Encadenat sus terra a la prauva vertat,
è veden envolaes ua illusió tot dia
de desolè los mes oelhs d'ómi qu'an plorat.
E los plòs qu'an ternit dab la loa aiga amara
lo critau qui emberoyiva tot a d-arron.
O larmas qu'avèt hèit!... los mes oelhs d'ómi
[adara
no saben vede mei las causas que com son.

¡On és dada, mon Diu, la mia joentut clara!

SIMIN PALAY
GASCON

DESCORT

Descort, vai per on te plats,
Car, al temps de prima, lola
S'expandís demièi los prats
E canson pertot s'envola.

Vai, descort,
Per tal bord
Que t'agrade.

Al temps de prima, non hi ha
Cauza qu'Amor non enfade.

Ton cor, en prima, és ferit
Per siauva dolensa,
E l'auzelon en son crit
A joia e sofrensa.

Vai, descort,
En tot cor

Trobaràs bona aculhensa.

¡Las! Amor que fas languir
Tota ama joventa e bloza,
Ben me podes perseguir,
Car la vielhesa geloza
Sus io son urpa ha pauzat
E m'ha de tot desbezat,
E vana és la deziransa...

Vai, descort,
Enlà de mon cor.
Aicí, hi ha plus esperansa.

ADRIAN BIBES
GASCON

A FLOR DE CARA

¿Quin hat, beroia Estrangèra, a volut
Que ton camí, ta loenh de mon aviada,
Dab mon camí hazose la crotzada?
¡Lo Diu d'amor, sa-n pa, qu'at a sabut!...

Que-m dès lo floc de ta graci leugèra,
L'encantament de ta joenesa en flor,
Mes ton amna, au mei bèt de noste amor,
Qu'ei demorada a la mia estrangèra...

Tabè n'ei goaire sentit lo degreü
Do floc ligami deheit, ne lo hèu
De l'adiu qui no-m dechèn nada plaga....

E n'ei sauvat qu'un rebrom amistós
Dos tos oelhs verdés, color d'aiga; e lo gost
Dos tos pots, frescs com la sang de l'arraga.

CARLES DERENNES
GASCON

PAUZA

Alavetz enaira l'Idola blanca
entre cel e tas labras, e demora
ont cal, en lhoc que res non t'en conseja,
romieu que tot t'escranca o demarmalha.
¿Sabes-tu pron qu'és bella e mais complida?
De tot rambal, de tot pezuç cabestre
de tot so que blazís e qu'endolomba,
escapa-te l'amna enmiramelada.
Joga ab solelh e bala ab las estellas.
N'es en vita mortala d'ora siauva
qu'una com la que te val'questa amiga,
nuda d'anma e de corp, prep tu colcada,
clara estatua a l'intrada majora,
dels blaus Temples de gauj ont es en gaita
un arquierot fort de sa matrasina.

MARIA-CARLOTA LAMORE
GASCONA

LO COFRET DE BOI

Enta goarda-m tas flos, qu'ei u cofret de boi.
N'ei pas hèra luzent, n'ei pas hèra beroi,
mes tabé, qu'ei tant vielh. Do temps de la
[mai-bona
qu'estujava deplà, dens sa boeita pregona,
sus u velors antic las cadenetas d'or,
puch, tot la baticlam qui hazè lo trézor
qui-s hicava, m'an dít, pos grans dias de hes-
[tas.

Qu'ei arronhós pos cors... ¡Per ma fél tant
[de mestes
l'an dat los lors secrets qui-s sabó pla goardà.
Qu'ei l'amic me, lo mei segú, que-s sap carà...
En saunejan a tu, pla sovent que-m demori
au ras d'èt, quoan tristeja lo dia; se plori.
Lo me mau que s'en va quoan aledí les flos
on as hicat, quoan las me dès, los tos potós.
Aqeras flos que són drin tu, que són ma
[vita...

L'arroza qui-m balhès qu'ei baduda petita
e lo floc qui-m coelhos sus u terrè d'Aussau
que l'aimi mei que tot; jo que sei so qui-m
[vau.

Les branas en secan que-s són esbrigalha-
[das,
totas las autos flos que són empimparadas
de campanas qui hen, quoan las tocan, u
[brut
qui'nta seca los plos e sap avè vertut.

Qu'ei per aquíu tabé vriuletas de Toloza
qui-m cantan la beró de la ciutat gaujoza,
e tot acó, mon Diu, qu'ei d'u perhum tan
[dos

qu'en desbrombí lo mau e totas las dolós,
e n'ei mei tant de pòu de-m demorà soleta
quoan la noèit, chic a chic, debara en ma
[crampeta.

Ven, se n'ei pas luzent, ven, se n'ei pas beroi,
que l'aimi mei que tot lo me cofret de boi.

ISMAEL GIRARD
GASCON

I V E R N

Qu'ei pasat tot l'estiu sos tupers
a'corsar lo raíve harolaire.
Ne-n sobra pas arren, sonca goaire
l'ombra que s'amanta pos senders.

Màs ¿que-m pod ha? Soi sens nada enveja:

qu'ai lo cor gai, s'ei los graners voéis.
Que las sai las sobeiras leis
qu'ajoatan lo sort que baraneja.

Que sai tot so que canta e sonrí.
So laurer plantat dabans ma porta,
cada jorn lo solelh qu'espelís.
Non, n'ai pas pòu de la brocha torta.

Arreganha au hons do caminau,
Ivern, en horant las hoelhas secas.
Aus tots cops hastius qu'ei heitas brecas:
qu'atendí, gaujós, lo primtems nau.

FERNAND SARRAN

GASCON

LA CANSON DO TEMPS

Lo temps qu'arrits, mainada.
L'auba, de luts cohada,
p'o camp
semia la rozada...
Cantam.

Lo temps s'en va, petita.
De questa prauva vita
¿qu'auram?...
Belèu petit merite...
ploram.

Lo temps qu'és mort. La Terra,
maí nosta, que-ns apèra:
¡quin bram!
Cap clín, dens la capèra
pregam.

LENGADOC

A. FORÈS, lo prumier poeta lengadocian de valor, al principi de la renaissensa. Representava los occitanistes de «gauche»: Los roges del Mietjorn. Ha leisat obras de valor.

ANTONIN PERBOSC, lo mestre d'ara. Ha establít reglas de grafia qu'amenan poc a poc los parlars d'Oc cap a l'unificacion. «L'Editorial Occitan» publicarà aqueste ivern «Lo Libre del Campestre».

ESTEVE LEVRAT, poeta qu'ha pas encara publicat de recoelh de las soas obras.

F. DEZEUZE, actor dramatic de granda valor. Prozator. Jornalista.

J. LOBET, poeta e jornalista. Ome d'accion.

GUILHEM DE NAUROZA, jove poeta. Ha publicat «Los cants d'un grilh».

PEIRE AZEMA, poeta, prozator, autor dramatic. Orator. Ha publicat «Lo Ciclopa», obra dramatica. És un jove.

PROSPER ESTIEU, poeta de valor. Companh de luta de Perbosc.

AUGUST FORÈS

LENGADOCIAN

AL CEL

Cel de safir raiant, nud coma la divesa
De Pafos, vas banhant mos uelhs de ta care-
[sa]

Luminoza e magica ¡Ai! lèu, quina doló.
Parièu a'n Marsías, jol' cotel d'Apolló,
Tragíc t'ensannas; puei, ton manto blanqui-
[neja;

Cop sigur, on dirió qu'és estamat de nóu.
Quan lo faucilh lo fuch, sul' cop hi volastreja
La rata-pena negra e comola de pòu.

T'escurcises, mais ja te semenas d'estelas,
Treluzentas autant que d'uelhs de jovence-
[las.

Vès tu, la boca en foc e lo cor abrasat,
Som depèds; que voldríó te prene a bel bra-
[sat]

Coma fasió sovent d'una bela mainada.
Ei set d'amor; mos pots són fretats de l'agràs
Del dezir. Somí dreit e mon ama emplenada
De vam, brases duberts, baizi los tièus lugràs.

ANTONIN PERBOSC

LENGADOCIAN

LO PASTENC

És l'ora d'alargar lo bestial dins las pradas,
de las bordas del pech agachi dabalar
al combel, ont poiran a plec s'asadolar.
amodats pels labris, los crozaires d'aradas.

D'arbres a ram ombresc las tàpias són on-
[dradas.
que los biús són astrucs aquí, jos lo cel clar,
de poder, scns estac, païse, rebordelar,
dins vostre amaizament, agostencas vespra-
[das.

Me remembri lo temps ont, gardaire de braus,
pels pastencs dels ribals, dels bosques e dels
[fraus,

los peds dins lo serpol, la salvía, lo men-
[trastze,

mirabi al solel colc mermar lo mage Lum,
mentre que fazia cresc, am són ombra de
[pastre,
l'ombra de mon tropèl pastencant dins l'er-
[bum.

LO FOC JOANAL

Sus ton coderc ont lo gril canta,
planta un garrolhet del randal:
aqui cal qu'anèch s'amontaire,
al luscre, ton lenher joanal.

Abarreja al bon case negre
l'abet, la toja e l'albespin
e pinca altor de la ramada
de brancs nolents de romanin.

Cal que'l lenher de gauch s'ennaïre
autant o mai que ton garbier;
cal dins lo cel luscal que monte
lindre e ponchut coma un cloquíer.

Quan calelharan las estèlas
als clars trelhons dels campanals,
sul coderc de totas las bordas
s'alucaran los focs joanals.

Dins lo campèstre ont s'amadura
al bon solel lo blat novèl,
las planas, las combas, las sèrras
s'estèlaran coma lo cèl.

O! l'ora bèla on tot s'abranda,
fogals e cors, sul terrador,
ondrant e comolant l'espandi
de la gauchosa reflambor.

Farandolats, jovens, joventas;
cantatz altor del foc sacrat,
image blos del diuzenc astre

que los aujols han adorat.

L'ama del poble, manteneïra
tram lo temps de l'Eime reïral,
s'arbora, dins la nèch serena,
en la raïor del foc brandal.

Sus tota la Terra Occitana,
és la rememoriala nèch
ont los cors fraïrals se fan sinne
de mar à mar, de pèch en pèch.

Nos parlam d'un acrin a l'autre,
e dels acrins dusca als combèls,
e, tant nautas sian las montanhas,
nos agacham, èls dins los èls.

De Ventadorn à Fontsegunha,
de Mont-Serrat à Mont-Segur
lo Lum qu'ha milanta ans de flamba,
preclar, beluga dins l'escur.

PROSPER ESTIEU

LENGADOCIAN

PAN

Lo Pèd-de-Cabra amb sa flahuta embeli-
[naira
Fa rajar com un riu d'armonia, e la dots
Mesclant a-n-aquel cant sa mormolada vots,
Tot so qu'aima lo gauch dins la selva s'e-
[naira.

Joves pastors de l'encontrada, arribatz tots.
Mainadas d'Arcadia amb la cinta adornaira.
Rizetz. Labra rizenta és pas empoizonaira.
Tant que vèls de pudor no són encara rots.

La farandola amb alegrí se desplaça
Jos un arbrum que l'aura a pro-pena bolèga;
Mas, tot d'un cop, lo diús arresta sa canson.

Dejà vers lo Menale ha fait granda encam-
[bada,
E la comba redís, dins un lentan reson,
Los vergonhozes clams d'una Nimfa rau-
[bada.

ESTÈVE LEVRAT
LENGADOCIAN

AL VENT QUE BRAMA

Al Mestre En Miquel Camelat.

Subre l'ort, lo mantel de l'ardoroza Autona
Com un vel d'amor siaud e de sosc nostalgic
Espelís sa beutat de l'alba al ser tragic
Ont dels nibols la colha porpora s'amolona.

Del raibe pensatiu la canta carilhona
Del felhum pibolenc al felhum del garric,
E la votz del pasat d'un remembre líric
Subre el cor pietadós trevíraira resona.

Coma làgremes d'aur que caigeren del ram
Per plorar del Solelh d'estiu lo darrier flam,
Las felhas dosament s'envolan vers la terra.

La mort camina e lo vent brama a l'orizon,
Mas lo fier gazalhan s'és quílhats davant
[l'ièra,
Soscant al gautj de l'avenenca grelhazon.

FRANCÈS DEZEUZE
LENGADOCIAN

ERA SUS LA TERRASA ANTICA

Era sus la terrasa antica, perfumada
d'iranjièrs e de laurièrs-rozas. La vesprada
era un encantament. Blanca coma de lach,
la luna molament nos vojava a plen raig
sa pasíbla clartat qu'argentava las fiolhas.
Las violas, los lahuts, jota de mans galoias,
nos bresavan; la voès polida d'un tenor
nos emparadisava ambe sas notas d'or.
¡O bella nioch!... E pioi un gandard ple de
[graca
nos díguèt de sonets: s'apella Jan Boccaça;
pioi beguèren l'Asti grumejant; pioi, vision
delicioza, dos flos d'art e de distincion,
la divina Fiameta e la blonda Milia
qu'a sos penós han vist los princes d'Italia
e de Fransa, han dansat en se tenguent las
[mans.
.

JOZEP LOBET
LENGADOCIAN

L'AURA QUE DESFIOLHA...

L'aura que desfiolha
Las rozas d'avost,
Lo sorel sans joia,
Tot és trahínós.

Sembla qu'a chaca ora
Entenden partir,
Un planh de tortora
Que vol pas morir.

Tot-ara t'hai vista,
Ploraves de tras...
¿Per-de-què siès trista?
¿Per-de-què soi las?...

QUAN SONT DE NIOCHS...

¿Quan sont de niochs e de jornadas
De lunas blancas e de lus
Dins lo garagai estremadas?
¿Quan d'amors que saupren pas pus?

La cizampa bufa e desflora
Las dernhieiras rozas de l'ort,
L'hai clavelada la tortora,
Desus lo portau de mon cor.

GUILHEM DE NAUROZA
LENGADOCIAN

TRES JOVENTAS SUL CAMIN

Non lènh d'Avinhonet, anant cap a Nau-
[roza,
Crozèri ièr tres flos d'amor e de beutat;
A l'ora ont lo solelh èra a pena colcat,

Landrejaván amb gautj sul camin de To-
[loza.

Abian quinze o setze ans, temps de la vida
[huroza
Ont l'ernha e la dolor encara han pas trucat...
Espandint lo parfum del premier fen co-
[pat,
Jogava dins lor pel l'aureta amistadoza.

Trufandieras un pauc de mon aire rustic,
Pasèron, e los grílhs mesclaban lor cantic
A lor rire tindant sul lauragués terraire.

Blozas mainadas que's galants volon aver
E que me veiretz plus, aurette sens oc voler
Remembre duradís dins mon cor de trobaire.

PEIRE AZEMA
LENGADOCIAN

AN NOVEL

Sorda a nostres sovets, la vida descandèla
l'escanha dals jorns bons amai dels jorns ma-
[rrits;
e de-cops la trobam despietoza e crudèla
e d'autres cops crezèm qu'és dosa e nos so-
[rris..

Ès pas vrai, sap pas res, vei pas res, e s'en-
[chauta
de nautres e das vots esterles que fazem.
N'en fazem, maugrat tot, de fes que hí ha,
[sans fauta,
e nos imaginam, —pantalhaires que sem,—
qu'aqueles paures mots pivelaran l'astrada...

¡Benoroza illuzion! fan pas ní mai ní
[mens,
més d'un cor a-m-un cor, aqueles mots, pa-
[mens,
dizon l'Amor divenc o l'Amistat sacrada.

LEMOZIN

J. ROX, lo primier poeta lemozin de la renaissensa. Ha pauzat los principis de la restauracion de la lenga. Ha publicat la «Chansó Lemozina».
A. PESTOR, maje poeta líric. Ha publicat los «Debats sus l'Autura».
JAN MOZAT, jove profesor, escolan del Professor J. Anglade, de Toloza. Poeta e critic.
P. L. GRENIER, bon poeta. Publica engoan: La Chansó de Combralha».
J. B. CHÈZE. Ha pas publicat d'obras encara.

JOZEP ROX
LEMOZIN

L'HEIRETIER

Quan l'heiretier, pus tard, chal que reve-
[nhe, e rintre
dins lo chastel pairal benabel debolhat,
se fai tot, per un cop, massó, saralhier, pintre,
car troba tot perit, desalabrat, raulhat.

E repara la porta e redrecha lo cintre,
repolica manh lustre ecibrat o traulhat,
rajusta las parets, remet del ciment intre,
e repava la cort qu'era mas un graulhat.

Piei, coma al temps passat, quan lo basti-
[ment brilha

Hurós, adoble pan druebent la granda grilha,
lo mestre de l'hostal covida sos vezís.

Rebatuda pels vents, derochada, abolida,
Lenga de mos aujols, t'hai aital restablida,
t'hai alandada aital, lenga del Lemozi.

ALBERT PESTOR
LEMOZIN

CLAROR DE SEPTEMBRE...

Claror de Septembre pus bela
que la lumieira en flos d'Abriau,
siava claror d'or e de miau,

araza un ama que barbela.

Dins mon ama ablanda e luzís,
vaque daurar mos raibès, coma
dauras lo fonjau e la poma
e lo codoen e los razís.

Tu que balhas, claror amijs
au fruch lo clarum de la flor,
ufla los meus vers de dosor,
coma uflas de sucre la fijs.

E que mercè a tos raizes druchs,
Mas trobas luzentas e plenas,
jo dieuzenca claror!, sian lenas
a mos amics, coma daus fruchs.

JAN MOZAT

LEMOZIN

VINT ANS...

Quante l'home vai n'aver vint ans,
per las nuechs miraclantas
¿que dire, mas dels flambes vers
d'estialas estolantas?
Oc, quan l'hom vai n'aver vint ans,
e que lo sang vos crama,
¿coma pas sonhar e cantar
los grands mots que l'hom n'ama?

¿Coma pas cantar sos amors
e lo corz que l'hom sarra,
la tebeza dels membres blancs,
l'or d'una fasa clara?
Oc, quan l'hom n' ha quazi vint ans,
e la lutz sur sa fasa,
¿coma pas cantar lo seu cor
e lo cor de la rasa?

Co pot mas eser de chasós
que l'hom chanta o be gima;
chade potó, chade moment
traína aprep d'el sa rima...
¿Coma pas se cramar lo cor
azir las cauzas basas
ed ideiar jos lo cial gran
los sonhes de sa rasa?

PAUL-LOIS GRENIER

LEMOZIN

FRAIR SILVAN

Pres la ribiera escura o l'edranta sirena
Antan chantava a la serena,
Frair Silvan sec son chí, sa chabra e sos mo-
[tós,

L'esclara-bovier brilha; una rata-penada
Torreja, muda e vista; és coma una pensada,
En l'esprít d'un pechaire, afan dau Dieu
[pietós.

Peirós és lo chamí; quora un calhau redola,
Quora chai a la Volzia o crolla

Tau qu'un neir sovenir au cor d'un home
[en plors.

Frair Silvan per l'esglesia a culhit quaucas
[flors

Mas són ama és alhors.
Son ama cort los monts e las londanas pla-
[nas,

O los joglars s'en van, rizont, dusqu'a la mar;
Somja, ple d'amaror a los joias humanas
E maudit tristament la votz de las champa-
[nas

L'apelant au mostier, ilh qui fuguèt joglar.
Laor que trembla au cel una berla estremiera,

Una espantoza lutz esmirant la ribiera,
—Tant canda qu'hom podria hi comptar
[los peisos,—

Per lo monge, oblidós d'anar a la prejièra,
De sos emblauzents sagetos.

Ve un angel marchant subre l'aiga raioza,

Sa chara espetacloza
De larmas resplandís coma font au solelh.
L'angel porta en sas mas lo miraclós chalelh,
Guida daus Elegitz vers lo diví Reiaume
Tras l'ocean dau Monde e los veiris chapdolhs
Dont l'Archangel de Mort semena los escolhs.
Mais pale qu'un linsol e murmurant un

[psaume,
Frair Silvan subre l'or és tombat d'a genolhs.

J. B. CHÈZE

LEMOZIN

EPIGRAMA

Escota, Amor, te donarai,
Si me fas aver per amiça
La bruna Matalina,—dija,
¿Voles, Amor?—te portarai,
Pel premier rizó de ta pota,
Non floretas a ponhadota,
Mas rozas rojas a plen fais;
Pel premier «oc» de sa bochota,
Pel premier sospir de son cor,
Tota la frucha de mon hort,
Los pus bels razins de mas trelhas,
Lo pus dos mial de mas abelhas;
Per un potó sus sos peds nuds,
¿Que mais? jo blonda filh de Venus!
Lo sang d'un anheló que teta;
Per desnoar sa darnieira veta,
Mon vi, mos fruchs, mas flors, mon
[mial,
Tota la terra e tot mon cial.

PROVENSA

MISTRAL e AUBANEL, los dos prumiers escribans de la renaissensa

J. D'ARBAUD, poeta e prozator de granda valor. Ven de publicar una novèlla «La Bestia dóu Vaccarés».

L. FUNÈU, poeta e prozator a l'obra maja, més poc coneguda. L'un deus prumiers a introduze la reforma grafica en Provença.

S. A. PEYRE, poeta delicat au timbre personau. Sas obras són pas encara amasadas més seran a retienque.

M. ANDRÈ, escriban francès que s'hei tornat a la poezia provensala. Ha publicat aquestas darreras annadas un recoelh de poemes: «Eme d'arange un cargamèn». Ha introduzit dins sa grafia l' a au loc de l' o.

VALÈRI BERNARD, un mestre de la poezia provensala e de la proza provensala. Ha publicat mantas obras en vers e en proza. Darrerament ha adoptat la grafia unificadora.

BRUNO DURAND, bon poeta.

PAUL EYSSAVEL, gran poeta a l'obra quasi manuscrita encara.

CARLES MAURRAS, home politic, director de l'Action Française e escriban francès. Ha escrit obras de poezia provensala poc conegudas, més que són de valor.

LOIS BAYLE, jove poeta qu'ha adoptat la grafia unificadora.

(En provençal hom no tenia compte del plural. Cal tenir-ho present en la lectura dels poemes de Mistral i d'Aubanel).

FREDERIC MISTRAL

PROVENSAU

ENVOCACION

CANT PRIMER DE CALENDAU

.
. Ama de mon país,

Tu que dardalhes, manifesta,
E dins sa lenga e dins sa gesta,
Quan li baron picard, alemand, borguinhon,
Sarravon Toloza e Beu-Caire,
Tu qu'empurèzes de tot caire
Contra li negre cavaucaure
Lis ome de Marselha e li fiu d'Avinhon;

Per la grandor di remembransa
Tu que nos sauves l'esperansa;
Tu que dins la joinesa, e plus caud e plus bèu,

Maugrat la mort e l'aclapaire
Fas regrelhar lo sans di paire;
Tu qu'ispitant li dos trobaire,
Fas pièi mistralejat la voès de Mirabeu;

Car lis ondada seculari
E si tempesta e sis esglari
Han beu mesclar li poble, escafar li confin,
La terra maire, la Natura
Norris totjorn sa portadura
Dóu meme la; sa posa dura
Totjorn a l'olivier donarà l'oli fin;

Ama de-longa renadiva,
Ama joioza e fièra e viva,
Qu'endihes dins lo brut dóu Roze e dóu Ro-
[zau.

Ama di seuva armonioza
E di calanca solelhoza,
De la patria ama pioza,
¡T'apelle! Encarna-te dins mi vers proven-
[sau.

TEODOR AUBANEL

PROVENSAU

LO CAPITANI GREC

Un capitani grec que portava curasa
Deu temps de Barba-Rosa, és estat mon au-
[jóu;
Cercant lis estramà, èbrít dou chaplachóu;
Dis arma, ferre au ponh, cridava: ¡Arrasa!
[¡Arrasa!

Pesta, lion, sablas; famina, dardais fou,
Aviè tot afrontat. Li lop, li tartarasa
Seguision trefolits sa cavala negrassa,
Car sabien qu'hi auriè de mort un terra-sóu.

Vint ans, chaplèt li Turc, raubèt li Sarra-
[zina;
Son espasa au soleu luzisiè cremezina,
Quan sus li Maugrabín pasava coma un
[flèu,

A gran galop, terrible, indomptable, fe-
[roge...
D'aquí ven que, per fes, de sang mon vers
[és roge:
Tire d'eu mon amor di fema e dóu soleu.

JOZEP D'ARBAUD
PROVENSAU

LIS AIGAS

Anda di pobles, engèni vièu, beutat di femas,
Esperit muzicau qu'alargues lo cantar,
Quan sus mar m'enanere, au premier cop
[de remas,
Alentor dóu bateu vos veguere montar.

L'eterna pensament que ten lo cor di rasas
E ta malanconièr, me n'has emplit lo cor,
En me menant liuen dóu soleu dins ti nebla-
[sas,
Maire de l'auba, dis estellas e de la mort.

T'hai vista, retrazent lo mesclum dis estellas
Au mitan di lonas salantas e dis estanhs;
Sus lo Roze abrivat, li rais dóu solelhant
M'han fa virar la testa e clina li parpellas,

Aiga qu'abèures l'home e congrelhes la sau,
qu'has portat li vielhs dièus sus tis èrsas la-
[tinas,
Tu que, banhant li peds dou Crist de Pales-
[tina,
Cantaves son bèu nom i gofres provensaus.

Vaquí perquè, de-fes, s'hai entendut dins
[l'aire
Lo cant adolentit di pièucellas d'Ellàs,
Pregue lo Dieu crestian e sieu, home de mas,
Lo fraire pensatièu di pastre e di pescaires.

De ton vanc majorau, de ta tranqüiletat,
Gardarai lo rebat dins mon ama pioza,
Aiga dou Roze vièu, mar d'estieu, aiga
[huroza,
Dona ton giscle e ta butèia a mon cantar.

LOIS FUNÈU
PROVENSAU

LO PANTAI

Per a l'amic Ismael Girard.

Merchand e mestèiran, jusca a s'escamonir,
si trufan dai poeta e de sai farfantellas,
e li fan ginginar, a cofa e canestellas,
los escuts que sai obras a-jaba fan venir.

Aqueu plaïd desenat cau lo faire finir
e jujant per segur, e non pas bagatella,
que sí, maire, lo pasta o lo martella,
paire, lo clar Pantai congrelha l'Avenir.

Tamben, tu, que dau sue mai qu'autramens
[trafegues,
cora, dintre l'escur, chaspones e rafegues
per alestir una iera ai meison de deman,

de ben la relargar non empâches tai man,
sí vos, au moment onte en garba s'amocho-
[na
que la realitat siegue pas tróu pichona.

SULLY-ANDRÈU PEYRRÉ
PROVENSAU

DINS VOSTA CALAMA

I

Dins vosta calama, liuns aubres
Tras lo jorn e la niue
Un cant silenciós sembla caupre
Espremit per li iues.

'Mé vautre hi ha 'na gauch serena
Velada de belor.
Aisi sens beutat tot s'abena
En viesti de malor.

II

¿Auries-ti pou d'anar dins la niue sensa lume
Onta li pensiers morts són de trevas d'esglai?
Lis tenebras han creisut coma l'aiga d'un
[flume
Quan lis bleuges nevièrs són orres de des-
[glai.

Ta lumiera e ta neu memament se prefon-
[don
Dins lo temps que desluma, e la mar e la
[mort
Resaupon is avens e de no-ren fegondon
Ta sobra de remembre e lo van de ton sort.

Anarai dins la niue que s'estela sens nombre,
'Me lis regards d'enfant, au pais de mon
[brès,
Vers lo mas blanc encara après li jorns so-
[lombres,
Vers la pineda, lis auberas e lis ciprès.

Aquela vau estrecha ha recampat mi vida
E mon amor que iè gandiguèt d'esper-se.
Mon enfantuencha trèva, estonada e ravida
E lis plors de la font redimon mis iues secs.

MARIUS ANDRÉ
PROVENSAU

LA BELLA AVENTURA

Sabe plus se siès un aucèu
O 'na flor masca que camina
Sabe plus s'és dóu blu dóu cèu
Que ton uçada s'alumina,

O s'és de tu que lo cèu pren
Són azur. Sabe plus s'és l'auba
Que m'enchuscla de són alen
O s'és lo parfum de ta rauba.

Sabe plus se ton sen fernís
O s'és un pareu de palombas.
Sabe plus se lo paradís
Ès de l'autre las de la tomba.

VALÈRI BERNARD
PROVENSAU

LA PROVENSA SOLITARI

Dins un recanton de la cola,
A l'ombra asostadisa e calda,
S'escond una manida fèra

Pantaïant del matin al vespre
Un pantai d'ama solitari.

La cola ardenta e secaroza
Al flambe del solet cremada,
L'aura am sos perfums de rezina,
La mar am sas ersas folanas
Són sa baudor la mai prigonda.

Lo verd eterne dels pinastres,
La ferigola e la lavanda,
Trazan una sedoza estofa
Teisuda entre lo dèl e l'aiga,
Entre l'opala e l'esmeralda.

La natura li desvelopa
A són entorn la cambiadisa
Corona dals sazons. Los nivòls,
Com sus un lau d'azur de cisnes,
Vènon se paucar sus los serres.

L'ivern fugís. La primavera
Am l'envol de las parpalholas
Fuza, rizen, dins las genestas.
L'estiu brugisent, sus los albres
Jita son eïsam de cigalas.

Vestit am l'or dals fuelhas mortas
L'autona ven: tota regonfla
De saba e de vida, la cola
Arbora sos mamels de peïra
Als potons de la solelhada.

Mas la manida pensativa,
Dins un recanton de la cola,
A l'ombra asostadisa e calda,
La casta manida contunha
Són pantai d'ama solitari.

Són pel frizat, color de morra,
En brotet sus són front retomba.
Ès granda, ès bruna, són sorrìre
Sembla una riza subre l'aiga
Misterioza de la cara.

E, pasant d'aquí, la vegueri.
E vegueri sos uels de songe,
Sos uels plen d'ideala flama,
Sos uels, mirals de lutz eterna
Velats pel velós de las cilhas.

Auziguèri sa voz: una arpa
Semblava tocada per d'anges;
Auziguèri son cant: simfóni
Del cel immense e de la terra
Tras de són ama cristallina.

E sos uels, sorgent de lumiera
Ambe deleit me pivelavan;
E sa voz linda e cantadora
Alen d'eterna primavera,
Fium melicós dins ieu rajava.

Era ta cara la mai pura,
La mai esconduda, jo Provençal!
Era ta cara canda e monda,
Ton pantai d'eterna belesa,
L'espera e l'escreta pensada.

Qu'espères per totas las colas
Ambe la sentor del mentastre,
Ambe lo vonvon dals abelhas,
Ambe los cants de las pinedas,
jo ma Provença solitari!

ELUCIDARI

PER
ISMAEL GIRARD

Venguem de seguir lo prets-fait de la literatura occitana a travers los secles e lors trebucs. La soa naisensa e lo són espan-diment clarejant, la soa pasada brumosa e las oras esmiraglan-tas de la soa renaissensa que, dab Mistral, ha pujat de nau a l'u-niversalitat.

Nozautres, occitans del XX secle, davans tau prova de vita-litat e taus pujadas quin és nos-tre dever? Per estre dignes de taus prezents deus diús, obrar cap a l'exaltació d'aquela re-naissensa e la conduze a l'esplen-dor nava d'una cultura retroba-da entera, que porte a l'esperit universal vertadier profit.

Coma ac ha dit l'un dels nos-tres mestres los més aimats, Mi-quel Camelat, *n'em que a l'In-troit*. N'em a la perioda de la desfensa e de l'illustració. Nos-tra pleiada diu pas son que can-tar, més trevalhar.

Nascut poc se'n manca al ma-tex temps en Catalonha e en Provença, lo movement de res-tauració se persegueix sus tot lo territori on retroní autres cops la vots dels Trobadors. De dia en mes, de mes en an, poc a poc, de ciutat en ciutat, a la Proven-ça de Mistral e a la Catalonha de Verdaguer, lo Lengadoc de Fourès, lo Lemozin de Rox, l'Auvernha de Vermenoza e, la darrera més no la mens arden-ta, la Gasconha de Camelat, ha-zon rampèu.

Alargada als ritmes diferents. Més alargada segura e pregon-da.

La Catalonha, a l'ora d'ara, mercès a esdeveniments urós e permò que, políticament a des-part, demorada tabé a despart del tatonejar de l'acció dins los autres país d'Oc, és auei a l'en-davans del movament de renaï-sensa cultural occitana. Permò de la rixesa de la soa producció literari, permò del nombre dels sos escribans, permò de tot aquel ar-senal de cultura, gazetas, revis-tas, cazas d'edició, teatres, etc., fruts maduts e savorós.

Dens los país d'Oc de Fransa la marxa que's fa més a pausas. Los empats són d'un autre or-dre qu'en Catalonha.

En prumer loc la centraliza-ció franceza, cap d'obra de cen-tralizació. Dens totes los ordes de las manifestacions vitals d'una nació, intellectual e economic ha gitat sus nostre país una capa de plomb tal que se n'avien pas vertadierament una forsa de re-zistensa, — mostra dels nostres succès dens l'avenir, — ne sere fait de nostra eczistensa moral, de nostra mantenensa etnica.

Lo senhoratje de la lenga e de la literatura franceza, d'un au-tre costat, enlugarneja e destor

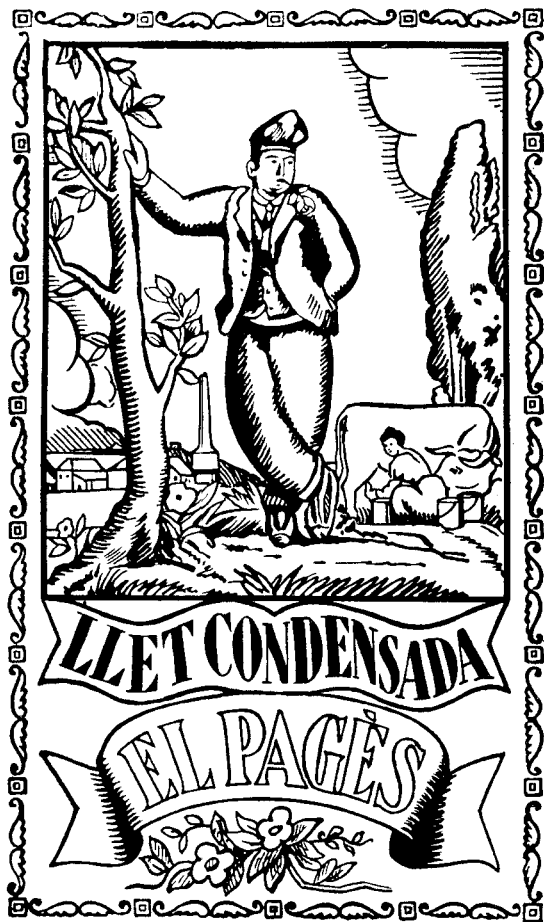
ba de la via nostra mantun dels nostres escrivans.

E tabé las fautas de tactica apiladas dempux 1854, dens l'or-dre de la propaganda occitana, per los que s'eran dat misiò de la servir.

Als prumers temps de la re-naissensa s'establí lo *Felibrige*,

clats lenga, apelhadís e articles d'anticaïres.

Dens un autre ordre d'ideias trobam l'*Acadèmia dels Jocs Flo-rals*. De loenh és quicom. De proxe,—del punt de vista occi-tan,—és poc de cauza. L'*Acadè-mia dels Jocs Florals* ha restablít son que en 1894 los concors de lenga d'Oc. Cal pas perde de vista qu'era estada fondada pre-cizament per la desfensa de la len-ga d'Oc. So que dizè Carles Mau-ras qu'auan, al temps on era mesclat a l'acció occitana, es-

societat que porta dens los sos estatuts qu'és establít per gar-dar longa-mai a la nació occi-tana sa lenga, sis us, són gaubi e tot so que constituís són eime nacionau. Nascut dens l'es-trambord, és a-n' aquel estram-bord e a la persistensa d'un més o mens blos sentiment nacionau, que dibo lo són succès, que dibo de caminar coma un eslam, per tots los parsas d'Oc. Més n'és estat soen del *Felibrige* coma d'a-quels figurants d'Opera que can-tan ¡Caminem! ¡Caminem! sense avansar d'un pas e tot en fa-zent un brut de tonerra.

Au loc d'anar cabens los gen-tils e de portar dens totes los caïres una acció concertada, sensada, sense estanhada, s'és embarrat en el matex, fin e no mitjan, en una contemplació sens fin ni conde on són mes-

crivè : *L'Académie des Jeux Flo-raux donnait depuis deux cents ans, le spectacle d'un scandaleux abus de confiance. Ces mots sont forts. Je ne suis pourtant pas le premier à les appliquer. Ils ne vous paraîtront que justes tout à l'heure... L'Académie des Jeux Floraux, d'après ses es-tatuts essentiels, avait pour mis-sion définie de maintenir chez nous la langue et la littérature des Troubadours et c'est pour cela que ses membres avaient re-çu le titre de mainteneurs. Or, depuis la fin du règne de Luis XIV, les Mainteneurs ne mainte-naient plus rien du tout et ne cou-ronnaient que les ouvrages de lan-gue d'oïl...*

Més s'ha restablít los concors de lenga d'Oc caí considerar qu'ha pas brica canviat són fons de pensada. La lenga d'Oc,

a l'Ostal d'Asezat entra per la porta de servici. E dens los qua-ranta Manteneires hi ha pas un sol dels nostres grans escrivans d'ara. Sol lo Prfs. En Jozep An-glade hi representa la literatura d'Oc. Tabé tota l'atenció de l'Acadèmia va cap al concors francès sens interès literari més mercès a qual los academicians poden escarnir París.

Dizi pas que lo *Felibrige* e l'*Acadèmia dels Jocs Florals* sien mens que ren. Dizi que són pas a l'altor de lor tasca. Dizi que fan pas lor dever. ¿Lo rezultat? Per la vertut de la rasa que ra-seja la renaissensa,—cal d'auhlós dize la pre-renaisensa,—s'alarga cada jorn dambe més d'ahida, més nada forsa superiora ha sa-but empauzar una metoda, unas leis de trevalh disciplinat.

Omes de gran talent són vien-guts; poetas, prozators, gram-matics, istorians se són levats. Més lor trevalh demora en gran-da partida inconegut falta d'e-ditor e cadun trevalha coma pot sense la mendre ajuda, seguin cadun la soa via. Una *foret vierge*. Sava viva. Entremescla-dís anarxic.

D'acó l'un dels punts capitals de la propaganda nostra ne so-frex; l'ensenhament. Una acció despariera ha dat rezultats des-pariers. L'ensenhament tal qu'és en Fransa és un instrument a cranhe. Se la lenga ha rezistat a secles d'incultura e d'indep-en-denci, se podere qu'estese abans longtemps en maxanta postura per lo lait de l'ensenhament ofi-cial.

¿On'nem donci?

Dens l'*Ensenhament primari* l'acció se persegueix al proxe dels regents. Mantun són ga-nhats a las ideias occitanistas. Aquels són los melhors obrers de nostra respelida. Mantun, cada an, fa concorir los escolans sos als concors escolaris que las esco-las felibrencas organizan. Una acció general és estada entre-preza aquestes ans per nostre amic En Joan Bonafós, fonda-tor de la *Liga per la Lenga d'Oc* a l'Escola, més Bonafós és pas estat ajudat encara coma se diu-re e la propaganda soa és pas encara alargada damb lo balans necesari. En Bearn, dens las *Es-colas Normalas*, on són formats los mestres de l'*Ensenhament pu-blic* són donats cors de lenga e d'istori gascona. E dens quauca altra Escola Normala de Pro-vença tabé.

Dens l'*Ensenhament segondari* més d'un Licèu, en Provença, en Lengadoc, en Gasconha ha un cors de lenga e de literatura gasconha. En Bearn, mercès a la decizion del Bisbe de Baïona, Monsenhe Gieure, totas las esco-las segondaris libras del Bearn han un cors de lenga e de litera-tura occitana.

Per so qu'és de l'*Ensenhament superior* hi ha melhor. Cada Uni-versitat d'Ocitània, Bordeus,

Toloza, Montpellier, Aix ha una càtedra de lenga romana on és qüestió tabé de la lenga viva. A Bordeus, mercès a l'eminent Prfs. En Bourciez un trevalh considerable d'investigació gascona és acomplit e, ja, escolans de Bourciez, coma Jan Bozet e Jan Bourciez, perlongan l'obra del mestre. A Toloza, mercès a l'empuls del Prfs. En J. Anglade un *Institut d'Estudis Julejorals* és estat creat a l'eczemple de l'*Institut d'Estudis Catalans*. Mantun escolan segueix los cors de J. Anglade. Citem per ara lo nom de dus discipules del mestre, los lemozins Jan Andiau e Jan Mozat. Cal saber que dempux engoan un *Certificat* de l'*Institut* conda dens l'avansament dels estudis generals e, en particular, per la *Licensa*. Acó's una reconeissensa de la lenga e de la literatura occitana e non pas de la lenga e de la literatura dels Trobadors més de la lenga e de la literatura d'ara, dambe lo catalan, que figura dens lo programa de l'*Institut* al costat de l'auvernhat, del gascon, del lengadocian, del lemozin, del provençal.

A Montpellier, per ara, la càtedra de lenga romana és en letàrgia. Per contre a-z-Aiz hi ha un professor de lenga romana, En Lote, e un professor de lenga occitana viva, En E. Ripert.

¿Què nos manca, donc? Poc de cauza e tot.

Los crèdits necesaris per ajudar, far més forts e melhor armats tots aquets centres de cultura nostra que vivautejan. Subretot lor assegurar la publicació d'enstruments de trevalh, periodics e manuals escolaris. Seré trop long así la lista de las publicacions arrestadas o jamès comensadas que seren d'interès major per l'ensenhament, e qu'atenden l'age d'or. Citarei son que qu'un cas coma eczemple. En Bearn on l'ensenhament dens las institucions libras necessita una grammatica gascona, nostre amic En J. Bozet ne tenc una tota presta, vertadier monument científic e practic, e dempux dus ans aquela grammatica aten ensó de l'estampaire que lo nombre de soscripcions sie pron numerós e asegure lo pagament de l'edició. L'argent dens nostre país d'après guerra manca e nos leisa sense alena. E quon un *Mecene* fa luzir las soas pesetas acó's per institucions sens vita coma l'*Acadèmia dels Jocs Florals*, que ven d'eretar de tres o quatre millons sens profit major per nostra lenga. (1).

L'argent és pas tot. Hi ha a far per so qu'és de la direcció cultural. Sere necesari que s'amasese un *Conselh de Cultura* qu'aure per toca la codificació de la lenga, comensada per Mistral e perseguida per una tropa de trevalhadors un pauc per tot caire (2). Codificació e redacció d'un diccionari general, publicació dels

manuals d'ensenhament endispensables.

Aquel *Conselh de Cultura* lo vezem esensialament desentralizat. Ne calere un per la Gasconha, un per lo Lengadoc, un per la Provensa, un per l'Auvernha, un per lo Lemozin. E un per la Catalonha qu'aure per toca d'estudiar, de preparar lo frairenatge dels país d'Oc de Fransa dambe la Catalonha, al punt de vista de la lenga e de la cultura en general.

E al-desus d'aquels Conselhs

talonha. Més permò que los efforts eran multiples hi ha avut autant de metodas que d'obriers. E nada forsa pron forta per empauzar una metoda comuna. És permò d'acó que la Catalonha ha realizat la soa reforma lengüística sens tengue compte de las autras brancas de la lenga. És permò d'acó que la Provensa, encara auèi arrestada al punt on Mistral s'és arrestat,—parli de la Provensa oficiala del Felibrige, qu'és pas tota la Provensa,—draba l'evolució logica per no pas

l'œuvre commune de tous les écrivains occitans.

Cadun dels país d'Oc ha a ganhar a entretegué relacions seguidas dambe son vezin. Per se melhor coneixer e per melhor coneixer pel mitjan de l'estudi comparat son dialecte, son vocabulari, tan vezins, quasi pariers.

Seré un crim contra la rasa que la Catalonha se barrese estretament a caza soa, que l'Auvernha, la Gasconha, la Lengadoc, lo Lemozin, la Provensa, se barresen estretament a caza lor.

Quan s'estudia aquela qüestió del punt de vista practic de l'ensenhament, de l'edició, de la presa, del dezenrollament de la cultura, cal saber que se nos coneixem melhor, cadun dels nostres país d'Oc estén sas limitas a las limitas de cadun dels autres país d'Oc.

Una forsa viva és esbandida per tot caire, al trefons de nostras terras on lo poble parla e aima la soa lenga. L'avenir és aquíu. Cal que los omes joens de nostres país s'amasen e, minoritat activa, fasquen levar l'eslam. Aquela minoritat activa se dresa. Catalans, a vós de respondre a la soa corala abrasada.

Per los sovenirs e los espers

la man dins la man,

trevalhem endins, coma ac cridava Maragall, dens un federalisme moral e cultural practic, per la més granda glori de nostre esperit patrial e de l'esperit uman.

(1) L'Acadèmia dels Jocs Florals reserva cada an un prets de 10.000 francs e un prets de 5.000 francs a la lenga francesa. E per la lenga d'Oc un prets de 10.000 francs cada... quatre ans.

(2) Se parla ara de tornar a editar lo *Trezo del Felibrige*, diccionari que publiquet Mistral. Aquela solució és en acord amb la lei del mendre efforts de quauques felibres. So que calere és far l'inventari de totes los diccionaris dialectaus que són ara encara manuscrits al fons de las bibliotecas de mantu trevalhador, e perseguir l'obra de Mistral en la portant a la perfecció: la coneissensa completa de la lenga d'Oc totala.

(3) «Fonamentada en una parla excessivament malmesa per l'evolució, l'ortografia dels felibres roserians es ressent naturalment dels defectes de llur idioma, la qual cosa fa que sigui impossible adaptar-la a tots els dialectes, i la deïva insuficient per a l'establiment d'una gramàtica en la qual la lògica i el sentit comú comandin». L. Funel.

ÉS FAMA QUE

"L'AMIC DE LES ARTS"

HA ESDEVINGUT UNA EXCELENT REVISTA D'ART I LITERATURA MODERNES

AFAVORIU-LA, DONCS, AMB LA VOSTRA SUBSCRIPCIO

L'ANY: 12 PTES.

SANT GAUDENCI, 2

SITGES

albert fontbernàt

vestits d'home

modes de senyora

vesteixen la més selecta joventut
Pelayo, 44, primer pis
BARCELONA

de Cultura un *Conselh general*, organisme de centralizació federala dens l'ordre cultural: investigació lengüística, restauració integrala de la lenga, de *Clarmont a Malhorca e d'Alpàs a Medoc*. Restauració científica necesari sus una metoda comuna.

Coma ac ha dit En J. Mozat ens trobam en presenxa de quatre grops lengüistics on se fa dempux temps un trevalh de restauració dens l'ordre dialectau.

Aprés lo movement dat per Mistral, aquera restauració ha comensat dambe més o mens de succès dens cada grop lengüistic. Mistral per la Provensa, Vermenoza per l'Auvernha, Rox per lo Lemozin, Camelat e Palay per la Gasconha, Perbosc e Estieu per lo Lengadoc han entreprès so que l'*Institut d'Estudis Catalans* ha realizat per la Ca-

voler espiar al entorn d'ela. (3).

D'aulhós aqueras questions són en perpetuala evolució e tot és encara possible. Aquela evolució camina poc a poc. Perbosc en Lengadoc, Funel e Valeri Bernard en Provensa, Bozet en Gasconha, Delhostal ajudat de Gandilhon Gens d'Armes en Auvernha, Mozat e Grenier en Lemozin han dat un cop de barra seriós.

Cal preparar las vias perquè los filòlegs d'Auvernha, de Lengadoc, de Lemozin, de Provensa, de Gasconha trevalhen juts als filòlegs de Catalonha per la lenga occitana viva.

Coma ac ha escrit lo Mestre Perbosc: *Cette œuvre, nous ne pensons pas qu'elle puisse être ni qu'elle doive être l'œuvre d'un homme, cet homme fut-il Dante ou Mistral; elle peut et doit être*